

Ljubljana, 14. 12. 2022

Galerija DESSA: razstava *Skupaj znamo najbolje: slovenski inženirsko-arhitekturni dosežki*
OBVESTILO MEDIJEM

V ponedeljek, 19. decembra 2022, vas ob 20. uri vabimo v galerijo DESSA na odprtje razstave *Skupaj znamo najbolje: slovenski inženirsko-arhitekturni dosežki*.

Na razstavi *Skupaj znamo najbolje: slovenski inženirsko-arhitekturni dosežki*, ki smo jo pripravili v soorganizaciji z Matično sekcijo gradbenih inženirjev Inženirske zbornice Slovenije in je v DESSI na ogled že od 28. 11. 2022, je predstavljenih 40 izbranih objektov, nastalih v zadnjih šestdesetih letih v Sloveniji in tujini, pod katere so kot avtorji podpisani slovenski gradbeni inženirji in arhitekti.

Arhitekturna in gradbena stroka sta od samega začetka neločljivo povezani. Vse od osupljivih gradenj v času prvih visokih civilizacij – od egiptovskih piramid, prek sistema qanatov v Perziji do rimskih cest, mostov in akveduktov. Skozi zgodovino je bilo inženirstvo večinoma v rokah tistih, ki so imeli moč, denar in oblast in so si ga lahko privoščili, dosežki, namenjeni javnosti, pa promocija vladajočih. Inženirstvo – v smislu snovanja, načrtovanja in gradnje infrastrukture – je bilo bistveno za razvoj katerekoli civilizacije, in tako je še danes. V 17. stoletju se je razvil znanstven pristop k reševanju inženirskih vprašanj, od 18. stoletja in z razvojem industrijske revolucije pa sta se polji arhitekture in gradbenega inženirstva vedno bolj specializirali v dva ločena poklica, ki delujeta na področju (pre)oblikovanja prostora. Plod njunega ustvarjalnega sodelovanja so strukture – gradnje, ki v prostor občutno posežejo, ga preoblikujejo in nadgradijo, zaznamujejo pa jih (dolgo)trajne in visoke investicije.

V galeriji DESSA tokrat predstavljamo področje ustvarjanja, ki je manj izpostavljeno in manj opazno, pa vendar obsega velik del oblikovanja našega okolja. Govorimo o področju načrtovanja, ki poleg skrbi za primarno bivanje človeka ustvarja pogoje za delovanje različnih tehnoloških procesov, za umeščanje naprav, izboljšanje povezav, komunikacij in transporta ... Tovrstne gradnje se najprej podrejajo tehnološki logiki, trdnosti in vzdržljivosti, ekonomičnosti in racionalnosti, pogosto pa se prilagajajo tudi drugim zahtevam, kot so ekologija, biološki vidiki, fizika, energija in podobno. Arhitekturni prispevek se nanaša predvsem na umestitev v prostor, iskanje razmerij in estetike, omogočanje dodatnih vsebin in večnamenske rabe ter na oblikovno humanost v odnosu do narave in človeka.

Izgradnja nekdanje skupne države Jugoslavije po 2. svetovni vojni, načrtovanje raznolike infrastrukture in njeno umeščanje v prostor je bil proces, pri katerem je bilo tvorno sodelovanje obeh strok ključno, tako za ustvarjanje kakovostnih prostorskih in naprednih konstrukcijskih rešitev kot za ohranjanje podobe slovenske naravne in kulturne krajine. Z dosežki v gradbeništvu in arhitekturi se je, za razliko od današnje, istovetila takratna vodilna politika, ki je v projektih videla priložnost izkazovanja splošnega napredka države in družbe in s tem njene moči in referenc na domači in mednarodni sceni. Če sta sodelovanje in dopolnjevanje kompetenc projektantov različnih strok znotraj velikih projektantskih podjetij kot običajen način delovanja v 60-ih, 70-ih in 80-ih letih preteklega stoletja omogočala stabilno in ustvarjalno delo, sta obdobje po osamosvojitvi Slovenije ter razpad teh podjetij prinesla projektantom nestabilne razmere za delo, predvsem pa slabšo komunikacijo med strokami, kar se je zelo hitro odrazilo tudi pri posegih v prostor.

V Sloveniji imamo tradicijo in kontinuiteto izjemnega arhitekturnega in inženirskega znanja, kar dokazuje širok spekter vrhunskih inženirsko-arhitekturnih stvaritev – od mostov, viaduktov, predorov, stolpov, železniških struktur, protipoplavnih in protiplazovnih elementov, športnih naprav ..., ki so jih slovenski gradbeni inženirji in arhitekti načrtovali doma in v tujini. Poleg konstrukcijske inovativnosti in drznosti ob hkratni premišljeni umeščenosti v prostor jih odlikujejo funkcionalnost, skladnost s prostorskim in kulturnim kontekstom, racionalnost porabe materialov, ekonomsko-konstrukcijska učinkovitost in estetski vidik, ki zaobjema vse zgoraj naštetu. Dejstvo je, da vrhunske stvaritve zahtevajo aktivno in konstruktivno sodelovanje različnih strok.

Umeščanje velikih, infrastrukturnih objektov v krajino presega védenje posameznika ali posamezne stroke, njihov vpliv na prostor, okolje in ljudi je izredno velik in kompleksen. Pri načrtovanju in izvedbi objekta imajo načrtovalci priložnost in dolžnost zasnovati ga kot trajno vrednost, z minimalnimi vplivi na naravno okolje čim in v duhu ohranjanja razvojnih potencialov lokacije, kraja, regije in prebivalcev.

Tako je bil pri oblikovanju razstave eden ključnih kriterijev izbora umestitev v prostor: razumevanje, spoštovanje in podrejanje značilnostim krajine ter upoštevanje in ohranjanje naravnih procesov na območju gradnje. Ob tem pa mora biti objekt funkcionalen, konstrukcijsko logičen, estetski in racionalen v porabi materiala in financ.

Raznolik nabor tematskih sklopov nakazuje, da grajeni prostor na različnih nivojih opredeljuje in vpliva na življenje in delovanje posameznika in celotne družbe. Zato je ustvarjalno sodelovanje med strokami, ki ga navdihuje želja po delovanju v dobro družbe, spoštovanje različnih pogledov in razumevanje širših zornih kotov, pomembno, da lahko znotraj zelo omejenih prostorskih danosti, birokratskih in finančnih omejitev ter zakonskih okvirov skupaj ustvarjamo prostorsko, konstrukcijsko in oblikovno kakovostne in inovativne rešitve. Zagotovo znamo to najboljše skupaj.

Izbor

I. MOSTOVI ZA PEŠČE IN KOLESARJE, BRVI, PREMOSTITVE

1. Mariničev most, Park Škocjanske jame, 2011
2. Studenška brv, Maribor, 2008
3. Kolesarska pot in brv čez Savo, Bohinjska Bistrica, 2013
4. Most čez Krko na Loki, Novo mesto, 2003
5. Kolesarska brv na Rju, Bohinj, 2021
- 6a. Brvi na POT, Ljubljana, 2012–2018
- 6b. Most čez Mali graben, Ljubljana, 2016

II. PROMETNE PREMOSTITVE

7. Puhov most, Ptuj, 2007
8. Most Ada, Beograd, Srbija, 2012
9. Pelješki most, Pelješac, Hrvaška, 2022
- 10a. Most Predel, Strmec na Predelu, 2009
- 10b. Viadukt Radlje, Zgornja Vižinga, Radlje, 2002
- 11a. Dvonivojski most pri Cukrarni, Ljubljana, 2012
- 11b. Most na Barjanski cesti in park ob Gradaščici, Ljubljana, 2007
12. Viadukt Črni Kal, Črni Kal, 2004

III. AVTOCESTNE STRUKTURE

- 13a. Pokriti vkop Karteljevo na dolenski avtocesti, 2007
- 13b. Pokriti vkopi Medvedjek 1, Doline in Dobrava na dolenski avtocesti, 2004–2009
- 14a. Nadhod Bukovje na dolenski avtocesti, 2010
- 14b. Nadvoz Lešnica na dolenski avtocesti, 2009
- 14c. Nadvoz Pluska na dolenski avtocesti, 2005

IV. PREDORI

15. Portalni objekt predora Karavanke, Hrušica, 1991
16. Avtocestna galerija Šentvid, Ljubljana, 1984
17. Južni portal predora Golovec, Ljubljana, 1999
18. Predor Šentvid–Koseze, Šentvid, 2002
19. Predor Markovec, Koper, Izola, 2015

V. STOLPI, VIŠINSKE KONSTRUKCIJE

20. Dimnik Termoelektrarne Trbovlje, Trbovlje, 1976

21. Termoelektrarna Šoštanj, Šoštanj, 19xx, 1977, 2016
22. Nuklearni inštitut Jožef Stefan, Podgorica, 1960–1966
23. Spominski razgledni stolp, Gonjače, Goriška brda, 1961
24. Oddajni center Krvavec, Krvavec 1985
25. Vodni zbiralnik Beltinci, Beltinci, 2014–2015
26. Vodni zbiralnik Murska Sobota, Murska Sobota, 1972
27. Nordijski center Planica, Rateče, 2012–2015

VI. ŽIČNICE, VZPENJAČE

28. Žičnica na Veliko planino, Velika planina, 1963
29. Vzpenjača na Ljubljanski grad, Ljubljana, 2005

VII. LUPINE

30. Stadion Ljudski vrt, Maribor, 1960–1965, 2008, 2022
31. Velodrom in atletska dvorana, Češča vas pri Novem mestu, 1996, 2019
32. Nekdanji bencinski servis na Tivolski cesti v Ljubljani, 1968
33. Bencinski servis na Tivolski cesti v Ljubljani, 1969
34. Mednarodni mejni prehod Obrežje, Obrežje 2003
35. Tropski rastlinjak v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2010

Organizacija

galerija DESSA

v sodelovanju z Matično sekcijo gradbenih inženirjev, Inženirska zbornica Slovenije (MSG IZS)

www.dessa.si, www.izs.si

Kuratorice

Kristina Dešman, Maja Ivanič, Špela Kuhar, Špela Nardoni Kovač, Vesna Perovnik, Damjana Zaviršek Hudnik

Svetovalci

dr. Matej Blenkuš, Damjan Bradač, Peter Gabrijelčič, Jelka Hudoklin, Andrej Pogačnik, Črtomir Remec, Suzana Simič

Uvodna besedila

Gorazd Humar, Gojko Zupan

Lektura

Tanja Jeras

Oblikovanje

Nena Gabrovec

Tisk plakatov

Prima IP

Tisk vabila in zgibanke

Matformat

Razstavo sofinancirata Ministrstvo za kulturo RS in Ministrstvo za okolje in prostor RS.
Zahvaljujemo se vsem, ki so prispevali gradivo za razstavo.

december 2022

Podnapisi k fotografijam

01: Mariničev most, Park Škocjanske jame, 2011, dr. Viktor Markelj, Rok Mlakar, Ponting, foto: Ponting

02: Studenška brv, Maribor, 2008, dr. Viktor Markelj, Rok Mlakar, Ponting; Bogdan Reichenberg, Gregor Reichenberg, Sašo Rek, Miha Milič, Reichenberg arhitektura, foto: Matjaž Wenzel

03: Kolesarska pot in brv čez Savo, Bohinjska Bistrica, 2013, Stanislav Udovč; Rok Bogataj, Miha Dešman, Eva Fišer Berlot, Vlatka Ljubanović, Katarina Pirkmajer Dešman, DANS arhitekti, foto: Miran Kambič

04: Most čez Krko na Loki, Novo mesto, 2003, Vilko Šuligoj, Marjan Brezavšček, City studio; Janez Koželj, Jože Jaki, sodelavka Veronika Ščetinin, foto: Miran Kambič

05: Kolesarska brv na Rju, Bohinj, 2021, Aleksander Ostan, Nataša Pavlin, sodelavca Anže Repinc, Jana Kozamernik, Atelje Ostan Pavlin; Luka Pavlovčič, Konzola, foto: Miran Kambič

06A: Brvi na Poti spominov in tovarštva v Ljubljani, 2012–2018, Konstat biro, Lamo; 3biro, sodelavec Miran Lamovšek, foto: Miran Kambič

06B: Most čez Mali graben, Ljubljana, 2016, Konstat biro, Lamo; 3biro, sodelavec Miran Lamovšek, foto: Miran Kambič

07: Puhov most, Ptuj, 2007, dr. Viktor Markelj, Ponting; mag. Peter Gabrijelčič, Arhitektura, foto: arhiv Ponting

08: Most Ada, Beograd, Srbija, 2012, dr. Viktor Markelj, Ponting; mag. Peter Gabrijelčič, Arhitektura, foto: Ana Če

09: Pelješki most, Pelješac, Hrvaška, 2022, dr. h. c. Marjan Pipenbaher, Ponting, Pipenbaher inženirji; dr. Jure Radić, Građevinski fakultet Zagreb, foto: Bicheng Tang

10A: Most Predel, Strmec na Predelu, 2009, Metod Krajnc, ISB, foto: Miran Kambič

10B: Viadukt Radlje, Zgornja Vižinga, Radlje, 2002, Metod Krajnc, ISB, foto: ISB

11A: Dvonivojski most pri Cukrarni, Ljubljana, 2012, Iztok Turk, Promico; Jurij Kobe s sodelavci, Atelier arhitekti, foto: Atelier arhitekti

11B: 2007, Ljuba Dalla Valle, PNZ – Projekt nizke zgradbe; Jurij Kobe s sodelavci, Atelier arhitekti, foto: Atelier arhitekti

12: Viadukt Črni Kal, Črni Kal, 2004, Marjan Pipenbaher, Ponting; Janez Koželj, foto: Miran Kambič

13A: Pokriti vkop Karteljevo na dolenski avtocesti, 2007, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

13B1: Pokriti vkop Medvedjek 1, 2004, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

13B2: Pokriti vkop Doline na dolenski avtocesti, 2007, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

13B3: Pokriti vkop Dobrava na dolenski avtocesti, 2009, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

14A: Nadhod Bukovje na dolenski avtocesti, 2010, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

14B: Nadvoz Lešnica na dolenski avtocesti, 2009, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

14C: Nadvoz Pluska na dolenski avtocesti, 2005, Iztok Turk, Promico, foto: Ana Če

- 15: Portalni objekt predora Karavanke, Hrušica, Jesenice, 1991, Savin Sever s sodelavci, Katarina Bebler, Slovenija projekt, foto: Miran Kambič
- 16: Avtocestna galerija Šentvid, Ljubljana, 1984, Peter Koren, GRADIS; Peter Gabrijelčič, FAGG, foto: Peter Gabrijelčič
- 17: Južni portal predora Golovec, Ljubljana, 1999, dr. Viktor Markelj, Ponting; mag. Peter Gabrijelčič, Arhitektura, foto: Miran Kambič
- 18: Predor Šentvid–Koseze, Šentvid, 2002, Marko Žibert, Leon Gradnik, Andrej Jan, JV k. PNZ; Damjan Bradač, Elea iC; Matej Kučina, sodelavca Urban Švegl, Eva Prosen, Bruto, foto: Damjan Bradač
- 19: Predor Markovec, Koper, Izola, 2015, Marko Žibert, Leon Gradnik, Angelo Žigon, JV k. PNZ; Damjan Bradač, sodelavca Davor Zelič, Mark Koritnik, Elea iC; Matej Kučina, Urban Švegl, Eva Prosen, Bruto, foto: Miran Kambič
- 20: Dimnik Termoelektrarne Trbovlje, Trbovlje, 1976, Karrena Düsseldorf; IBE, foto: arhiv HSE edT in skupina Dunking Devils
- 21: Termoelektrarna Šoštanj, 1956, 1969, 1972, 1977, 2016, Inženirski biro Elektroprojekt; Franz Seiffert & Co; Gradis Biro za projektiranje/HSE Invest, IBE, Rudis, Spekter projekt; Arhitekt; Motaln, foto: Miran Kambič
- 22: Nuklearni inštitut Jožef Stefan, Podgorica, 1960–1966, Danijel Smrekar, Oton Jugovec, Slovenija projekt, foto: Marjan Smerke
- 23: Spominski razgledni stolp, Gonjače, Goriška brda, 1961, Marko Šlajmer, foto: Marko Primažič
- 24: Oddajni center Krvavec, Krvavec 1985, Željko Milovac, Biroinvest, Ljubljana; Olga Novaković, Vatrostalna, Zenica, OOUR Beograd, foto: Elvis Jerkič
- 25: Vodni zbiralnik Beltinci, Beltinci, 2014–2015, Anton Kolarič, Sara Rajh, Nino Jarc, Peter Čizmazija, Atrij, foto: Katja Pucko
- 26: Vodni zbiralnik Murska Sobota, Murska Sobota, 1972, dr. Mitja Rismal, foto: Benjamin Resnik
- 27: Nordijski center Planica, Rateče, 2012–2015, dr. Vojko Kilar, Uroš Žvan, David Koren, Simon Petrovčič, Boris Azinović; Matej Blenkuš, Miloš Florijančič, Klemen Kobal, studio abiro; dr. Ana Kučan, Luka Javornik, Studio AKKA, foto: Miran Kambič
- 28: Žičnica na Veliko planino, Velika planina, 1963, Dore Martinjak, Vlasto Kopač, foto: Elvis Jerkič
- 29: Vzpenjača na Ljubljanski grad, Ljubljana, 2005, Edvard Štok, Konstat biro; Majda Kregar, Edo Ravnikar, Miha Kerin, Ambient, foto: Ambient
- 30: Športni park Ljudski vrt, MB, 1960-1965, 2008, 2022, B. Pipan, Žnidarič, Tehnogradnje; A. Klobasa, Starcon; M. Černigoj, A. Žnidaršič, K. Žlajpah, B. Podboj; R. Oman, Š. Videčnik, A. Gregorič, N. Khor, M. Lipicer, A. Casero, J. Carrera, Ofis arh., foto: M. Kambič
- 31: Velodrom in atletska dvorana, Češča vas pri Novem mestu, 1996, 2019, Stane Udovč; Duol; Ralph Schurmann; Marjan Zupanc, Air projektiranje; Marko Coloni, foto: Marjan Zupanc
- 32: Nekdanji bencinski servis na Tivolski cesti v Ljubljani, 1968, Jože Jaklič, Milan Mihelič, Kamilo Kolarič, Tomaž Goršič, Konstrukta, foto: Virginia Vrecl
- 33: Bencinski servis na Tivolski cesti v Ljubljani, 1969, dr. Ervin Prelog, Edvard Ravnikar, Zavod za izgradnjo Trga revolucije, foto: Virginia Vrecl

galerija DESSA gallery

Zavod DESSA arhitekturni center/Institute DESSA architectural center

Zidovska steza 4, SI-1000 Ljubljana, t + 386 (0)1 25 16 010, galerija@desa.si, www.desa.si

34: Mednarodni mejni prehod Obrežje, Obrežje 2003 mag. Tomaž Habič, SPIT; mag. Polona Filipič, Mojca Gužič
Trplan, Arhé, foto: Miran Kambič

35: Tropski rastlinjak v Botaničnem vrtu Univerze v Ljubljani, 2010, Boris Volk, Miha Volk, Primož Kvaternik,
Maja Vodnik, Biro Volk, foto: Miha Volk